

Fragment inleidingstekst Raf Coenjaerts bij de opening van de Sehnsucht expo in Cultuurcentrum Dilbeek.

...Sehnsucht is een overkoepelend begrip waaronder vele kunstenaars kunnen schuilen. Gaasbeek toont dit aan. Dilbeek, met de presentatie van werk van Johan Clarysse en Alexandra Mein, eveneens.

Voor deze tentoonstelling putte Johan Clarysse uit het oeuvre van de laatste 5 jaar. En omdat hij graag werkt in reeksen zien we hier dan ook werk uit verschillende reeksen. "Suspicious Portraits", "Is Evil of Great Importance to the Good", "Handelingen" en "Why october? & other questions".

"Suspicious Portraits", de "verdachte" portretten zijn portretten van mensen, al dan niet bekend, die meestal in zichzelf gekeerd zijn. Ze kijken niet naar ons, de toeschouwer, maar naar de grond, naar de lucht of ze staren wezenloos voor zich uit. Waar een portret normaal verhelderend zou moeten zijn en de afgebeelde tonen zoals hij werkelijk is blijken deze portretten juist vragen op te roepen.

Wie is deze man of vrouw ? Wat hebben ze te verbergen ? Wat maakt hen Suspicious ? Zijn deze mensen normaal ? Wat is normaal ?

Het zijn de vragen die de kunstenaar ons stelt, maar we kunnen ze niet beantwoorden aan de hand van wat we zien. Er ligt een waas van weemoed over deze portretten. Ze zijn ver af maar toch heel dichtbij. De nabijheid ervan wordt veroorzaakt door het feit dat Johan Clarysse erin slaagt, ondanks de afstandelijkheid die de portretten uitstralen - mede veroorzaakt door het eerder valse, soms naar de grisaille neigende kleurgebruik, mede door de cadrage van de beelden, mede door de zachte verftoets - ons, het publiek dus te betrekken bij het beeld. Hier speelt een bijzonder mechanisme dat ik probeer te duiden door de beelden te definiëren als "twijfelende" beelden. De twijfel, de ambivalentie die in de beelden zit trekt ons binnen in het beeld, in het schilderij. Het is een lijn, een denkbeeldig touw dat de kunstenaar vanuit het schilderij werpt naar de toeschouwer om hem binnen te trekken.

Om mijn punt duidelijker te maken zou ik deze portretten willen vergelijken met de portretten van bv een Sam Dillemans waarbij de toeschouwer, vanuit een heel andere intentie van de kunstenaar, een klap in het gezicht krijgt.

Johan Clarysse volgt een andere strategie en heeft een ander doel voor ogen.

Hij zoekt een zachte confrontatie of dialoog met de toeschouwer in het werk zelf en niet erbuiten.

In andere reeksen fungeert de tekst op het schilderij als lokmiddel om ons in het schilderij te lokken. De kunstenaar stuurt ons en neemt ons bij de hand.

Als toeschouwer ben je verplicht de tekst te lezen. Goed, we hebben de tekst gelezen en nu moet die aan het beeld gekoppeld worden.

Hoewel iedereen dezelfde letters leest en hetzelfde beeld ziet zal de impact van de koppeling ervan op ieder van ons verschillend zijn.

Ik stel een tweeledigheid vast in het werk van Johan. En deze tweeledigheid gaat verder dan alleen het formele. Zo bestonden de "Lentebeelden" uit de jaren '90 letterlijk uit twee delen, een stuk met de tekst, een ander deel met het beeld en ze werden van elkaar gescheiden met

een rechte scheidingslijn. Later kwam dan de tweepoligheid met tekst over beeld , waarvan we hier ook een aantal voorbeelden zien.

Maar zoals gezegd het dualisme in het werk van Johan Clarysse gaat verder dan alleen het formele.

Johan Clarysse wil enerzijds en in eerste instantie onze blik en onze gedachten grijpen om ons daarna los te laten met de mogelijkheid tot een vrije en individuele interpretatie.

Uit de reeks “Is Evil of Great Importance to the Good” zien we hier twee werken, het groepsportret en de vrouw met de mantilla.

In deze werken komt een ander aspect van het werk van Johan Clarysse naar voor.

Hier wil hij ons iets zeggen over de grote ideologieën, enerzijds het fascisme en de katholieke kerk.

Grote ideologieën streven vaak naar absoluteerheid.

Het verlangen naar de zuiverheid van ras is een eminent voorbeeld van wat de gevaren zijn van zo’n absoluut verlangen kunnen zijn. .

Sehnsucht kan dus ook erg negatieve connotaties hebben.

Het duidelijkst hierover is het groepsportret met de lachende Duitse militairen en de jonge vrouwen.

Op dit groepsportret zijn de ogen van de figuren weg geschilderd als waren ze blind voor hun eigen onstilbaar verlangen naar absoluteerheid, zuiverheid en macht.

Hun lachen is des te pijnlijker omdat we vandaag die geschiedenis en de tragische afloop kennen.

De vrouw met de Mantilla legt de link met de Semana Santa, de Heilige Week, waarbij in de processies soms volk meeloopt in lange gewaden en puntmutsen als waren ze leden van de Ku Klux Klan.

Johan Clarysse stelt hier de vraag naar de impact van religieuze systemen op het individu.

Ondanks de ernst van deze thema’s zit er ook heel wat ironie in Johan Clarysses werk.

Zo wordt de draak gestoken met een diva die de hilarische uitspraak doet “I can’t believe it. I Forgot to have children. “

Een absurde kijk op de wereld biedt Johan Clarysse ons in de werken “Change is coming” en “Congratulations” waarbij in het ene werk ernstige heren in een kunstmatige setting een zandkasteel bewerken met spaden en in het andere werk een man en een kind buigend tegenover elkaar staan rondom een zandkasteel waarvan de onderdelen genummerd zijn.

Het is zeer de vraag of de kalende man de jongen daadwerkelijk feliciteert.

Als besluit bij het werk van Johan Clarysse wil ik stellen dat hij ons in zijn werken op diverse manieren en met verschillende strategieën beelden aanreikt die ons in staat stellen de ideële ruimte van het schilderij te betreden en in dialoog te treden met de kunstenaar of met zijn artistiek en maatschappelijk discours...

RAF COENJAERTS, oktober 2012